

Лекція 7:

«Інтелектуальна власність (ІВ) та її роль у розвитку суспільства»

Навчальні питання:

1. Міжнародно-правове регулювання права ІВ.
2. Сутність, основні поняття права ІВ.
3. Види об'єктів і суб'єктів права ІВ.
4. Система ІВ у сфері захисту інформації з обмеженим доступом (*режимне забезпечення, захист секретної інформації, антирозвідувальний захист*).

1. Міжнародно-правове регулювання права ІВ.

Міжнародні конвенції, спрямовані на охорону авторських прав ІВ:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року. Змінена й доповнена (Париж – 1896 р., Берлін – 1908 р., Брно – 1914 р., Рим – 1928 р., Брюссель – 1948 р., Стокгольм – 1967 р., Париж – 1971 р.);
2. Всесвітня (Женевська) конвенція про авторське право (під егідою ЮНЕСКО й підписана 6.09.1952 р.);
3. Міжнародна (Римська) конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення - підписана 26.10.1961 р.;
4. Женевська - 29.10.1971 р.;
5. Брюссельська - 21.05.1974 р. ;
6. Московська - 6.03.1998 р.

До найважливіших міжнародно-правових документів у сфері охорони прав промислової власності належить:

- Лісабонська угода про захист зазначень місця походження виробів та їх міжнародної реєстрації 1958 р.;
- Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків 1925 р.;
- Локарнська угода про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків 1968 р.;
- Страсбурзька угода про міжнародну патентну класифікацію 1971 р.

2. Сутність, основні поняття права ІВ.

Інтелектуальна власність включає права, що відносяться до:

(згідно Конвенції, яка заснувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності, укладеній у Стокгольмі 14 липня 1967 р. (Стаття 2))

- літературних, художніх та наукових творів;
- виконавської діяльності артистів, звукозапису, радіо- та телевізійних передач;
- винаходів у всіх галузях людської діяльності;
- наукових відкриттів;
- промислових зразків;
- товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень;
- захисту від недобросовісної конкуренції, а також усіх інших прав, які відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній галузях.

Основна законодавча основа ІВ в Україні:

Закони:

- «Про авторське право і суміжні права»;
- «Про охорону прав на винаходи й корисні моделі»;
- «Про охорону прав на промислові зразки»;
- «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Кодекси:

- ЦК, Книга четверта «Право інтелектуальної власності»;
- ГК, глава 34 «Правове регулювання інноваційної діяльності»,

**Конституція України (ст. 41)
проголошує:**

*«Кожен має право володіти,
користуватися й розпоряджатися своєю
власністю, результатами своєї
інтелектуальної та творчої діяльності».*

Отже, у Конституції розрізняється
інтелектуальна діяльність і творча
діяльність.

В усякому разі ці поняття *не тотожні*, не
означають *одне й те саме*.

Творча діяльність або творчість – це діяльність, внаслідок якої народжується щось якісно нове, що вирізняється неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю.

- **Творча діяльність** – поняття більш широке ніж інтелектуальна діяльність.
- **Результати інтелектуальної діяльності** – це результати творчої діяльності.
- **Результати інтелектуальної діяльності** обов'язково мають відповідати встановленим вимогам закону.

3. Види об'єктів і суб'єктів права ІВ.

ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Винаходи

Корисні моделі

Промислові зразки

Торговельні марки

Географічні позначення

Фірмові найменування

НЕТРАДИЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Сорти рослин

Породи тварин

Топографії інтегральних мікросхем

Комерційні таємниці

Наукові відкриття

Раціоналізаторські пропозиції

ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО І СУМІЖНОГО ПРАВА

Літературні твори

Художні твори

Комп'ютерні програми

Бази даних

Виконання творів

Музичні твори незалежно від жанру

Фонограми та відеограми

Об'єкт ІВ, а точніше – об'єкт права ІВ

– це такий законодавчо певний результат інтелектуальної діяльності в промисловій, науковій, літературній й художній сферах, що надає його авторові особливі немайнові права, а також пов'язану з ним сукупність виняткових прав майнового характеру.

Право ІВ – це право володіння,
користування й розпорядження
результатом інтелектуальної діяльності
на власний розсуд, а **суб'єкт права**
інтелектуальної власності має право на
володіння її результатом.

Об'єкти промислової власності

використовуються переважно у сфері виробництва і надання послуг і сприяє підвищенню технічного рівня громадського виробництва, його ефективності, забезпечує конкурентоспроможність вироблених товарів і послуг.

Об'єкти авторського права та суміжних прав – використовується в гуманітарній сфері для збагачення внутрішнього світу людини, формування його світогляду.

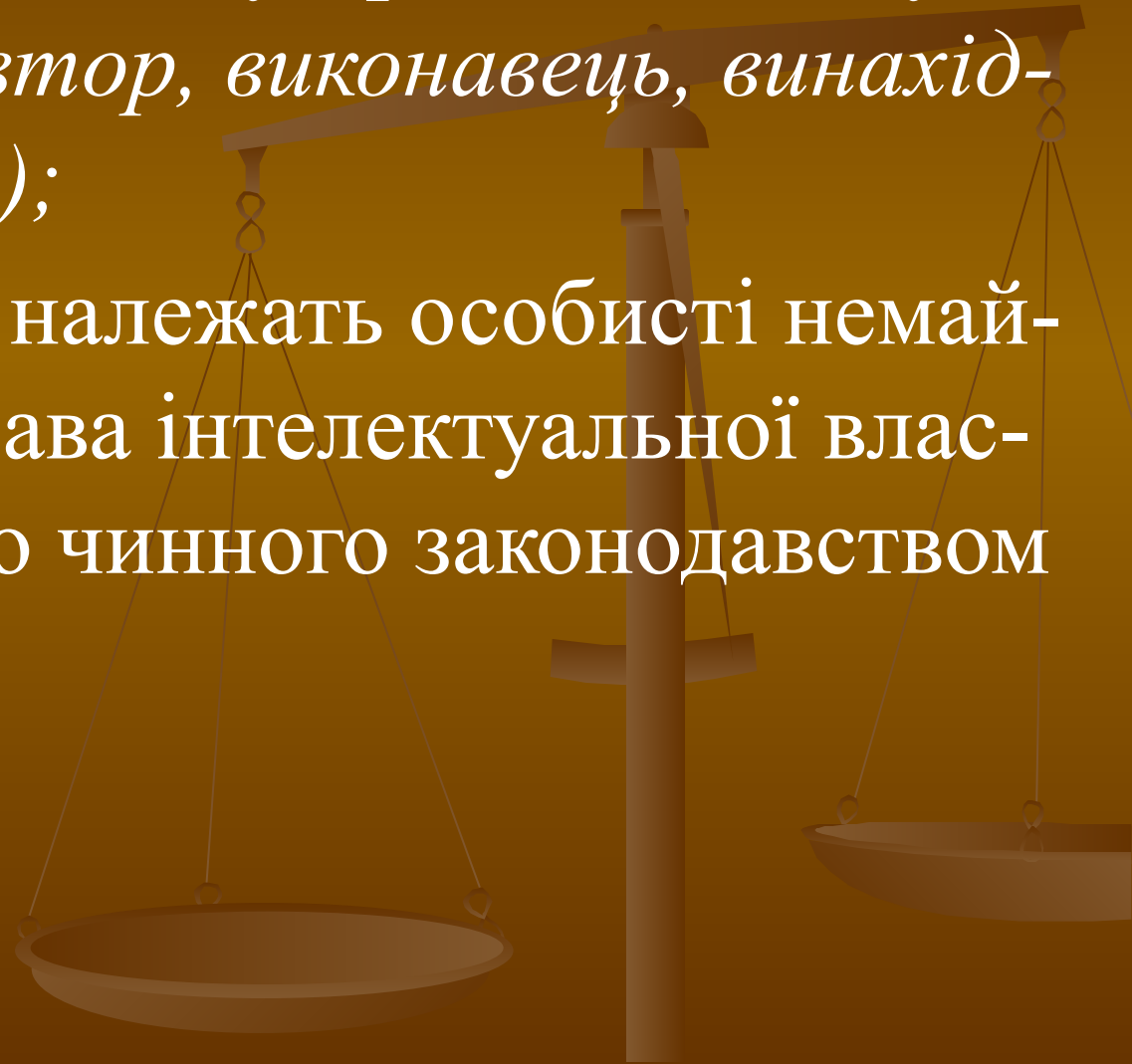
**Згідно з класифікацією, передбаченою
Всесвітньою організацією інтелектуальної
власності, до об'єктів промислової
власності належать:**

- 1) винаходи;
- 2) наукові відкриття;
- 3) промислові зразки;
- 4) товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та комерційні позначення.

**Згідно зі ст. 1 Бернської Конвенції
об'єктами охорони промислової власності
є патенти на винаходи, корисні моделі,
промислові зразки, товарні знаки, знаки
обслуговування, фірмові найменування й
знаки походження чи найменування місця
походження, а також запобігання
недобросовісній конкуренції.**

Суб'єкти права інтелектуальної власності

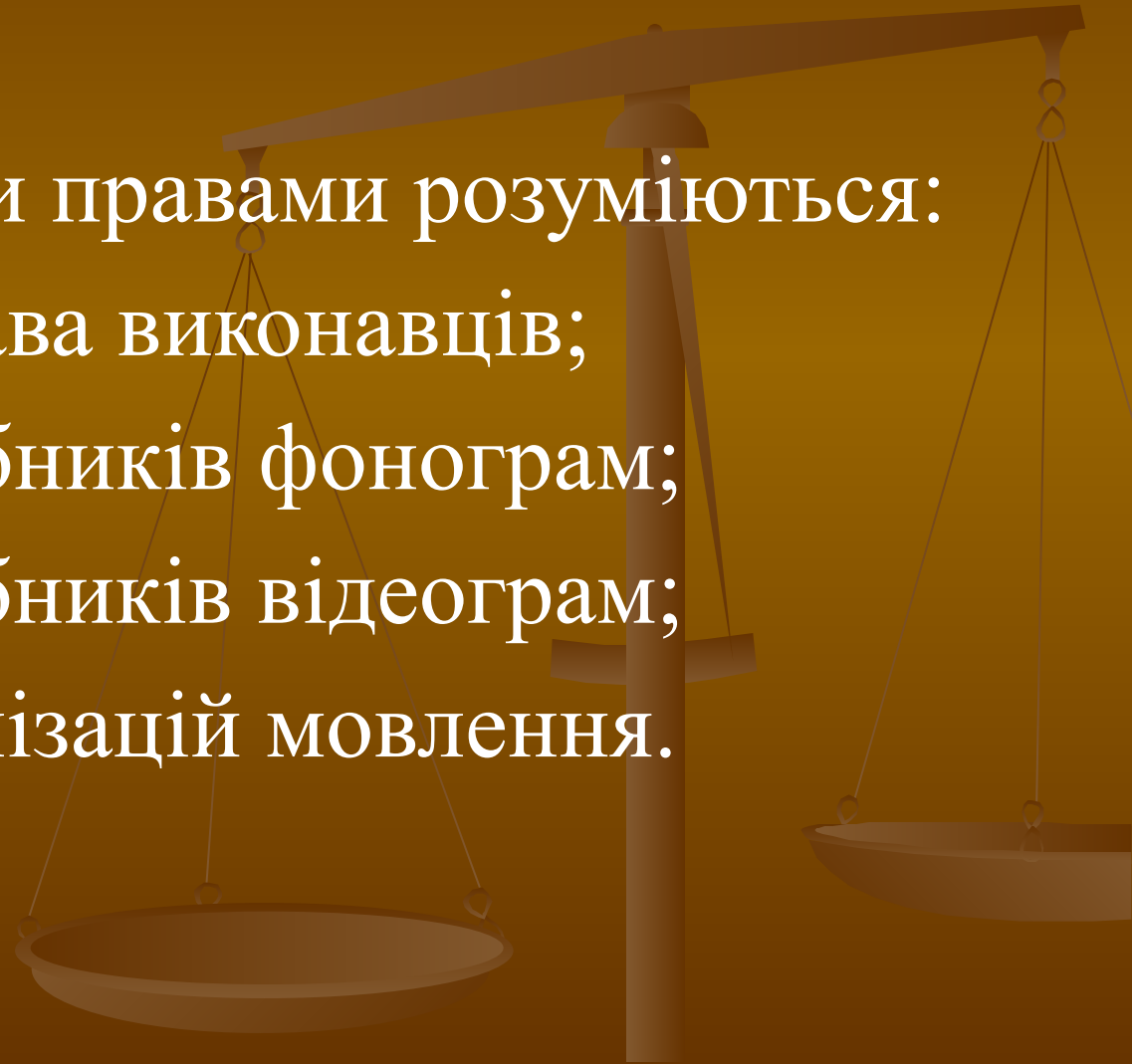
- творець (*творці*) об'єкту права інтелектуальної власності (*автор, виконавець, винахідник і тому подібне*);
- інші особи, яким належать особисті немайнові чи майнові права інтелектуальної власності відповідно до чинного законодавством або договором.

Об'єкти суміжних прав

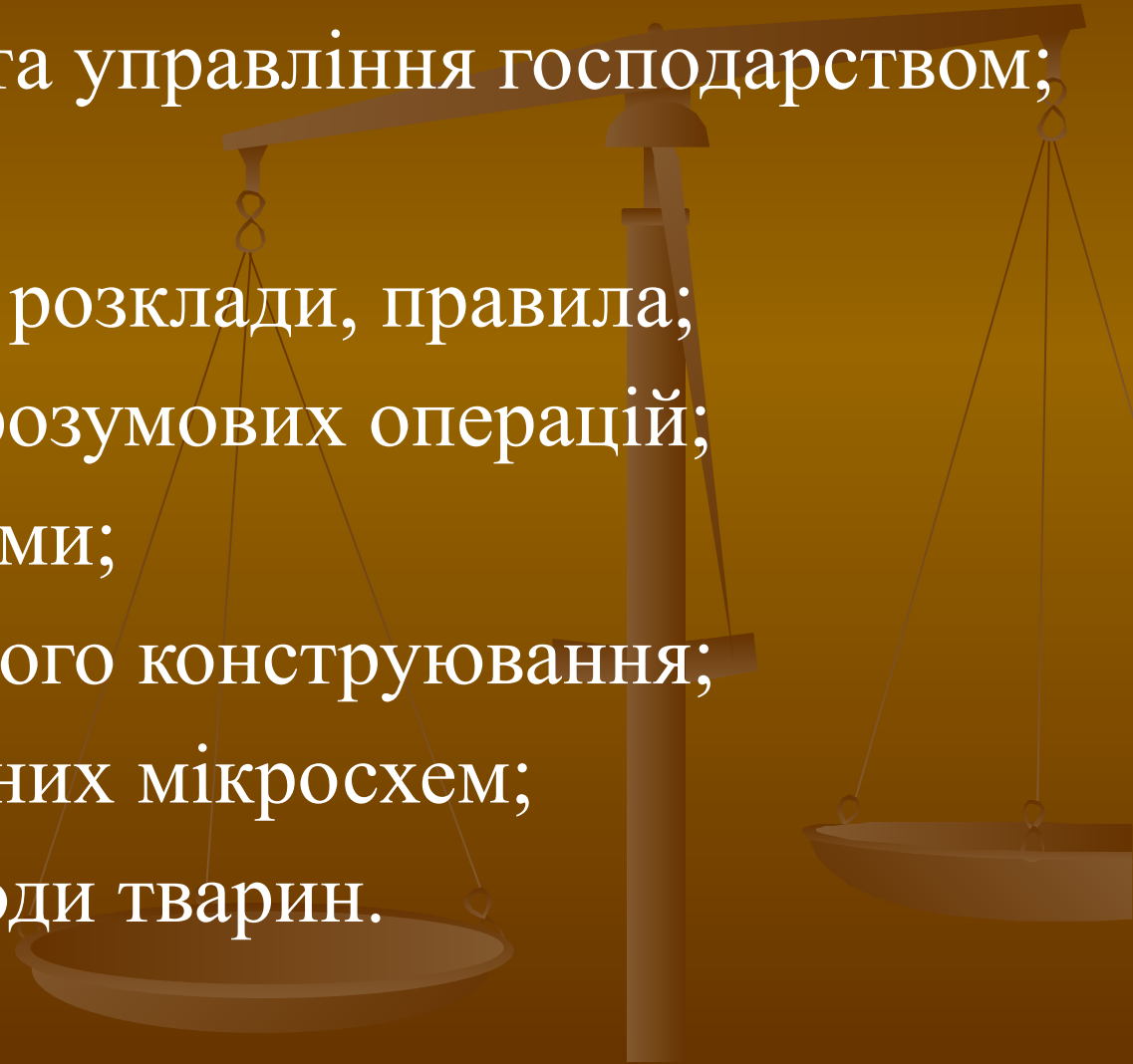
Під суміжними правами розуміються:

- 1) права виконавців;
- 2) виробників фонограм;
- 3) виробників відеограм;
- 4) організацій мовлення.

Об'єктами винаходу не можуть бути:

- відкриття, наукові теорії й математичні методи;
- методи організації та управління господарством;
- плани;
- умовні позначення, розклади, правила;
- методи виконання розумових операцій;
- комп'ютерні програми;
- результати художнього конструювання;
- топології інтегральних мікросхем;
- сорти рослин і породи тварин.

Організації колективного управління повинні виконувати від імені суб'єктів авторського права і/або суміжних прав наступні функції:

- а) погоджувати з особами, які використовують об'єкти авторського права і/або суміжних прав, розмір винагороди під час укладення договору;
- б) укладати договори про використання прав, переданих в управління;
- в) збирати винагороду за використання об'єктів авторського права і/або суміжних прав у випадках і на підставах, передбачених Законом;
- г) розподіляти й виплачувати зібрану винагороду суб'єктам авторського права і/або суміжних прав, правами яких вони управляють, а також іншим суб'єктам прав відповідно до Закону;
- д) здійснювати інші дії, передбачені чинним законодавством, необхідні для охорони прав, управління якими здійснює організація.

Чинники стимулювання та захисту ІВ:

- зростання ролі та значення нематеріальних результатів та майнових і немайнових прав;
- зростання конкурентоспроможності фірм;
- інтенсивний розвиток ринку прав на об'єкти ІВ;
- перетворення системи ефективного використання об'єктів ІВ на провідний елемент національних економічних стратегій;
- загострення проблем розробки та впровадження ефективної міжнародної системи охорони, захисту та комерціалізації ІВ.

Загальноприйняті методи захисту інтелектуальної власності:

- патент;
- авторське право;
- комерційна таємниця.

**Мета патентно-ліцензійної,
винахідницької та раціоналізаторської
роботи в СМДН – підвищення
ефективності медико-діагностичної
діяльності й виконання таких завдань, як
".. охорона і накопичення інтелектуальної
власності та ефективне використання її для
вирішення завдань, які стоять перед
СМДН"**

Джерелами просочування інформації про об'єкти ІВ є:

- персонал, що має доступ до інформації;
- документи, що містять цю інформацію;
- технічні засоби та системи обробки інформації, у тому числі лінії зв'язку, по якому вона передається.

4. Система ІВ у сфері захисту інформації з обмеженим доступом

(режимне забезпечення, захист секретної інформації, антирозвідувальний захист).

Заходи захисту об'єктів ІВ:

1. Морально-етичні норми.
2. Фізичного захисту - замки на дверях, ґрати на вікнах, різні механічні, електромеханічні та електронні пристрої охорони будівлі, лабораторії, інших приміщень фірми.
3. Адміністративні заходи - організація відповідного режиму секретності, пропускного і внутрішнього режиму, створення СБ, навчання й інструктаж персоналу.
4. Технічні системи охорони - електромеханічні, акустичні, місткості, радіотехнічні, магнітометричні засоби.
5. Криптографічні заходи захисту.
6. Потенційні погрози безпеки інформації - стихійні лиха, небезпечне зовнішнє середовище, катастрофи, політична нестабільність, помилки й несправності програми, комп'ютерна злочинність.
7. У промислово розвинених країнах основою захисту комерційної таємниці є законодавчі акти та контракти найму-звільнення, що укладаються службовцями з фірмою.
8. Використання контрактів про збереження КТ.
9. На документах з конфіденційною інформацією ставити штамп - в документі є відомості, що є приватною власністю фірми.
10. Публікації.
11. Електронні засоби.

Правила захисту комерційних секретів:

- забезпечення безпеки завжди й скрізь – справа професіоналів, тому що для цього потрібно спеціальні знання;
- превентивні заходи, що робляться, повинні передбачати спеціальну програму по дезінформації промислових, шпигунів;
- система превентивних заходів повинна включати такий найважливіший елемент, як організація руху інформації, що охороняється, унеможлививши при цьому її виток;
- система превентивних заходів - заснована на матеріальній зацікавленості співробітників, а для цього потрібно адекватно оплачувати їх працю.

У нашій країні таку систему превентивних заходів з захисту комерційної таємниці можуть дозволити собі поки що небагато приватних фірм.

Заходи процесу захисту конфіденційної інформації:

1. Робота з кадрами.
2. Обмеження доступу до секретної інформації.
3. Проведення виховної роботи.
4. Встановлення порядку поведження з її носіями.

Метою контррозвідки є володіння інформацією відносно розвідувальних операцій іноземних спецслужб і використання її у своїх цілях.

Контррозвідувальні органи повинні забезпечити захист інформаційних ресурсів з обмеженим доступом, які застосовуються або тільки створюються, знаходяться у власності держави та недержавних структур.

Саме тут доцільно також помітити, що державні контррозвідувальні органи (на відміну від "служб безпеки" комерційних структур), при виявленні ініціативи відносно захисту інформації з боку недержавних організацій і навіть без такої, повинні забезпечити її збереження.

Ефективність контррозвідувальної діяльності по забезпеченню захисту інтелектуальної власності залежить від:

- концентрації зусиль на пріоритетних напрямках діяльності;
- передаваності невластивих нею функцій іншим державним і недержавним органам;
- структурних змін в самих органах державної безпеки, а також удосконалення системи забезпечення державної безпеки в цілому і системи функцій контррозвідки СБ України зокрема.

Дякуємо!

Сподіваємося, що Ви поповнили/отримали знання та навички стосовно інтелектуальної власності.

Натхнення Вам і творчого переосмислення запропонованого навчально-практичного матеріалу!

Бажаємо успіхів, творчо-неординарного підходу та професійної кар'єри в Вашій управлінській діяльності!

